

İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aslı KAYA, Şükrünailipaşa İÖÖ.
Yrd. Doç. Dr. Sezen ÖZEKE, Uludağ Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik görüşleri aile, okuldaki fiziksel yapılanma, ders araç gereçleri ve müzik dersi öğretim programı açısından değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Bursa ili İnegöl ilçesi merkeze bağlı 28 ilköğretim okulunda öğrenim görmekte olan 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmada var olan durumu ortaya koymak amacıyla betimsel yöntem kullanılmış, veriler kaynak tarama ve anket yoluyla toplanmıştır. Kaynak tarama çalışmasında konu ile ilgili kitaplar, bilimsel yazılar, tezler incelenmiş ve kaynak tarama kapsamında internet ortamından da yararlanılmıştır. Öğrencinin müzik dersine ilişkin görüşlerinin anket yoluyla alındığı bu çalışmada 2303 öğrenciden elde edilen veriler SPSS 16.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular yorumlanarak sonuca göre öneriler getirilmiştir.

Araştırma sonucunda ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine bakış açılarında aile içindeki müziksel ortamın, müzik dersinin etkin işlenmesinin, ders dışı müziksel faaliyetlere katılma ve programda yer alan öğrenme alanlarının öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerinde etkili ve yönlendirici olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, İlköğretim Müzik Eğitimi, İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı, Öğrenme Öğeleri

1. Giriş

Bireyin müziksel gelişimi anne karnındayken seslere tepki vermesiyle başlar. “(...) çocukların şarkı mırıldanmalarını dinleyerek, orijinal dans ve oyunlara uyma çabalarını seyrederek doğuştan müziğe karşı duyarlı olduklarını gözleyebiliriz. Bu doğal yetenek çocukta doğuştan vardır” (Özgül 2002: 41). Doğumdan sonra da çocuğun sessel ve müziksel gelişimi yeni öğrendikleri ile zamanla zenginleşerek yaşamı boyunca devam eder. “Çocuğun müziksel gelişim sürecinde büyüme, olgun-

laşma ve öğrenmelerin yanı sıra kalıtsal özellikler ve çevre etmenleri de önemli rol oynar” (Yıldız 2002: 1). “Çocukluğun dokuz ile on ikinci yaşları arasını içine alan dönem, müzik davranış bilimcileri ve eğitimcilerince, müziksel güçlerin biçimlendirilmesi açısından çok önemli bir dönem olarak görülür” (Uçan 2005: 16).

Buna göre doğum öncesinde başlayarak doğumdan sonra değişik ay ve yaşlarda farklılıklar göstererek devam eden bireyin müziksel gelişimi ilköğretim çağına gelindiğinde önem kazanmaktadır. İlköğretim çağındaki bireyin müziksel gelişimi ise genel olarak okuldaki müzik dersleri ile sağlanmaktadır. Okuldaki müzik derslerinin yanında, bireyin kalıtsal özellikleri ve etkileşimde bulunduğu çevreden kaynaklanan bireysel farklılıkları da bireyin müziksel gelişimini etkileyebilmektedir.

En küçük toplumsal grup olarak tanımlanabilen aile, bireyin ilk karşılıklı ilişki ve etkileşimde bulunup toplumsallaşmaya başladığı ortamdır. Aile, çocuğun müzikle kuracağı iletişimde, onun müziksel eğitim ve iletişimde dolayısıyla müziksel gelişimini sağlamada önemli rol oynayan bir etkidir.

Genel olarak bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanan eğitim aile, çevre ve okul üçgeninin oluşturduğu ortamlarda ve süreçlerde meydana gelmektedir. “Çünkü çocuk ilk önce anne ve babasından sonra da çevresinden, konuşmayı, yürümeyi, koşmayı, yemeyi, içmeyi, bazı kavramları ve bu kavramların özelliklerini öğrenir” (Özkan 2008: 5).

Öğretimin öğelerini öğrenci, öğretmen, amaç, konu, metot ve çevre olarak belirten Büyükkaragöz ve Çivi (1999: 31-35) ise iyi bir öğretimi bu öğelerin karşılıklı etkileşimleri ile birbirine uygunluğuna ve birbirleriyle olan işbirliğine bağlamıştır.

Bireyin kişilik gelişiminde etkisi olan müzik, eğitim boyutuyla ele alındığında ülkemizde örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yer almaktadır. Eğitimin merkezinde yer alan öğrencinin müziksel açıdan davranış geliştirebilmesi sürecinde müziksel öğrenmelerinin gerçekleşebilmesini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilecek okul, aile, çevre, ders araç-gereçleri, müzik eğitimi programı vb. birçok etmen bulunmaktadır. Bu etmenler eğitimin, dolayısıyla müzik eğitiminin merkezinde bulunan öğrencinin müzik dersine yönelik görüşlerini de yönlendirebilmektedir.

Bu nedenle araştırmada ilköğretim 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin müzik dersine bakış açılarında ve müziğe yönelik ilgilerinde aile, sosyo-ekonomik durum, sınıftaki fiziksel yapılanma, müzik öğretim programı vb. değişkenlerin etkisinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın amacı; müzik dersi öğrenme-öğretme sürecinde temel alınan öğrenci merkezli eğitim anlayışı ve aktif öğrenme yöntemlerinin uygulamada öğrenciler tarafından nasıl algılandığı ve öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarında çevresel değişkenlerin etkisinin öğrenci görüşleri ile ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda aile, sınıftaki fiziksel yapılanma ve öğretim programı değişkenleri açısından ilköğretim 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin müzik dersine bakış açılarının nasıl şekillendiği sorusundan hareketle

1. İlköğretim 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerinde ailenin etkisinin,
2. İlköğretim 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerinde sınıftaki fiziksel yapılanmanın etkisinin,

3. İlköğretim müzik dersi öğretim programında yer alan genel amaçların kazanılma düzeyi kapsamında öğrencilerin müzik dersinden beklentilerinin,
4. İlköğretim müzik dersi öğretim programında yer alan genel amaçların kazanılma düzeyi kapsamında öğrencilerin müzik dersine bakış açılarının,
5. İlköğretim müzik dersi öğretim programında yer alan genel amaçların kazanılma düzeyi kapsamında öğrencilerin kazanımlarının neler olduğu sorularına yanıt aranmıştır.

Araştırma betimsel bir çalışmadır. “Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır” (Kaptan 1998: 59).

Araştırma Bursa ili İnegöl ilçesi merkeze bağlı 27’si devlet, 1’i özel olmak üzere toplam 28 ilköğretim okulunda yapılmıştır.

Araştırmada veri toplanma aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket geliştirme aşamasında; araştırmanın problemi ekseninde sorular belirlenerek taslak bir form oluşturulmuştur. Ardından iki uzman görüşüne başvurulmuş ve iki ilköğretim okulunda, ön uygulama yapılarak elde edilen sonuçlara göre anket yeniden düzenlenmiştir. Öğrencilerin kişisel bilgilerini öğrenmek ve müzik dersine yönelik düşüncelerini almak için açık uçlu, “Evet- Hayır” şeklinde iki seçenekli ve “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde beşli likert tipi seçeneklerden oluşan toplam 38 anket sorusu hazırlanmış ve toplam 2303 öğrenciye uygulanmıştır.

Ankette yer alan sorular 6 alt gruba ayrılarak incelenmiştir. Bu alt gruplar öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşleri, aile içindeki müziksel ortam, sınıfın fiziksel yapılanması, müzik dersinin etkin işlenmesi, ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım ve programda yer alan öğrenme alanları olarak belirlenmiştir.

Elde edilen veriler üzerinde SPSS 16.0 istatistik programı kullanılarak frekans, yüzde analizi ve ki-kare (χ^2) testi yapılmıştır. Anket içinde oluşturulan alt gruplar (öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşleri, aile içindeki müziksel ortam, sınıfın fiziksel yapılanması, müzik dersinin etkin işlenmesi, ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım ve programda yer alan öğrenme alanları) bağlamında ise t-testi, korelasyon analizi ve regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

2. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda uygulanan ankette elde edilen bulgulara yer verilmiştir. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ankete verdikleri yanıtlardan elde edilen veriler öğrencilerin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular, öğrencilerin müziksel ortamlarını öğrenmeye ilişkin bulgular, müzik dersine yönelik görüşlerini öğrenmeye ilişkin bulgular ve anket soruları ile oluşturulan alt gruplara ilişkin bulgular şeklinde alt başlıklar altında toplanarak çözümlenmiştir.

2.1. Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Ankete katılan öğrencilerin kişisel bilgilerini öğrenmek için öğrencilerin cinsiyetleri, 7. sınıf SBS’den aldıkları puan, anne ve babalarının eğitim durumları ile çalışma durumları sorulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin %48,8’ini kız, %51,2’sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet Dağılımı	N	%
Kız	1117	48,8
Erkek	1170	51,2
Toplam	2287	100

Öğrencilerin 7. sınıf SBS’den aldıkları puanın sorulduğu soruyu cevaplayan toplam 1947 öğrencinin %1,1’i 100-200 puan, %37,9’u 201-300 puan, %48,6’sı 301-400 puan, %12,4’ü 401-500 puan aralığında SBS puanı aldığını belirtmiştir (Bkz. Tablo 2). Buna göre öğrencilerin %48,6’sının akademik yönden başarısının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Ankete katılan öğrencilerin 7. sınıf SBS puanlarının dağılımı

7. sınıf SBS Puan Aralığı	N	%
100-200 Puan	22	1,1
201-300 Puan	737	37,9
301-400 Puan	947	48,6
401-500 Puan	241	12,4
Toplam	1947	100

Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarını öğrenmek için sorulan sorulardan elde edilen verilere göre annelerin %62,7’sinin, babaların ise %46,3’ünün ilköğretim mezunu olduğu görülmüştür. Ayrıca annelerin %3’ünün yükseköğretim ya da üniversite mezunu olduğu, babaların ise %1,9’unun okuryazar olmadığı görülmektedir (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3. Ankete katılan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarının dağılımı

Eğitim Durumu	Anne		Baba	
	N	%	N	%
Okuryazar değil	169	7,6	41	1,9
İlkokul	1389	62,7	1025	46,3
Ortaokul	340	15,4	488	22,0
Lise	251	11,3	464	21,0
Üniversite	67	3,0	194	8,8
Toplam	2216	100	2212	100

Anne ve babalarının çalışma durumlarının sorulduğu soruları yanıtlayan öğrencilerin %17,2’si annesinin, %90,2’si babasının çalıştığını; %82,8’i annesinin, %9,8’i babasının çalışmadığını belirtmiştir (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4. Ankete katılan öğrencilerin anne ve babalarının çalışma durumlarının dağılımı

Çalışma Durumu	Anne		Baba	
	N	%	N	%
Çalışmıyor	1682	82,8	211	9,8
Çalışıyor	349	17,2	1940	90,2
Toplam	2031	100	2151	100

2.2. Öğrencilerin Müziksel Ortamlarını Öğrenmeye İlişkin Bulgular

Öğrencilerin müziksel ortamlarını öğrenmeye ilişkin sorular incelendiğinde Tablo 5’te yer alan sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre okulların çoğunda müzik sınıfı olmadığı dolayısıyla müzik derslerinin müzik sınıfında yapılmadığı görülmüştür (N=1287, %56,9). Ayrıca öğrenciler, müzik dersi yaptıkları ortamda ısınma ve aydınlatmadan kaynaklı sorunların olmadığını (N=2056, %89,7; N=2139, %93,6) ancak bunun yanında sınıflarında ses yalıtımı da olmadığını (N=1756, %78,5) belirtmişlerdir (Bkz. Tablo 5). Bu sonuçlara göre okulların fiziki yapısı düşünüldüğünde, müzik dersinin yapıldığı sınıflarda müzik dersinin bir gereği olarak üretilen sesin diğer sınıfları olumsuz yönde etkilememesi açısından ses yalıtımının özellikle müzik sınıflarında dikkate alınması gerektiği görülmektedir.

Diğer bir sonuca göre müzik dersi yapılan sınıflarda müzik tahtası (dizekli tahta) bulunmadığı (N=1715, %75,3) ve oturma düzeninde sıra kullanıldığı (N=2081, %94,1) saptanmıştır (Bkz. Tablo 5). Sınıftaki oturma düzeninde sıra kullanılması çalgı çalma, hareket etme, drama vb. etkinliklerin uygulanabilirliğini olumsuz yönde etkileyebilir. Müzik dersinin haftada bir ders saati olduğu ve müzik öğretmeninin çalgı çalma vb. etkinliklerde öğrenci ile birebir ilgilenmesi gerektiği göz önüne alındığında, sınıf mevcudunun fazla olduğu sınıflarda etkin bir müzik dersinin yapılması da mümkün olmayabilir. Ayrıca yapılandırmacı yaklaşımın ilkesi olarak okullarda “yaparak yaşayarak öğrenme” ortamı sağlanması gerekirken bu sonuca göre sınıfların kalabalık olması ve sınıflarda sıra kullanılması programın uygulanabilirliğini de olumsuz yönde etkileyecektir.

Öğrencilerin müzik derslerinde müzik aleti kullandıkları (N=1464, %64) ve müzik dersinin ana materyallerinden biri olan müzik dersi çalışma kitaplarının hem ders sırasında hem de ev ödevi olarak kullanıldığı (N=1859, %81,8; N=1230, %53,9) görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %87,2’sinin müzik dersini müzik branş öğretmeni ile işlediği (N=1947), müzik dersinde müzik öğretmenin müzik aletleri kullandığı (N=1934, %84,8) fakat görsel-işitsel araç gereçleri (projeksiyon, bilgisayar, TV, CD, VCD vb.) çok fazla kullanmadığı (N=1375, %60,3) görülmektedir (Bkz. Tablo 5). Ancak programın içeriğinde, etkinliklerin zenginleştirilmesi açısından gerekli olduğu belirtilen ve müzik dersi öğretmen kılavuz kitabında da etkinlikler sırasında kullanılması önerilen görsel-işitsel araçların kullanımı öğrencilerin müzik dersine olan ilgilerini arttırmak açısından önemlidir.

Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin çoğunluğu müzik dersinde kullanılan müzik aleti dışında herhangi bir müzik aleti çalmadığını (N=1826, %80), Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği kapsamında okullarda oluşturulan müzik dersine yönelik herhangi bir sosyal kulüpte yer almadığını (N=1580, %69,4), okul içinde ve okul dışında müziksel faaliyetlerde (koro, orkestra, solo vb.) yer almadığını (N=1675, %73,1) ve okuldaki müzik dersi haricinde herhangi bir müzik dersi almadığını (N=2077, %90,8) belirtmiştir (Bkz. Tablo 5). Ayrıca, öğrencilerin çoğunluğunun evinde müzik aleti bulunmadığı (N=1230, %53,8), ailelerinde ve çevrelerinde müzikle uğraşan birilerinin olmadığı (N=1602, %71) görülmüştür (Bkz. Tablo 5). Aile içinde müziksel bir ortamın olmamasına rağmen öğrencilerin %84,5’i ev ortamında şarkı söyleme, çalgı çalma vb. müziksel etkinliklerde bulunabildiklerini belirtmiştir (N=1924, %84,5). Geri kalan öğrenciler (%15,5) ise gürültü olduğu ya da SBS’ye yönelik çalışmaları olduğu için aileleri tarafından uyarıldıklarını ve bu sebeplerle ev ortamında müziksel etkinliklerde bulunmalarına izin verilmediğini belirtmiştir. Bu veriler doğrultusunda öğrencilerin müzik dersine karşı ilgili ve istekli olmalarına rağmen ailelerinin sosyal ve ekonomik düzeylerinin düşük olması ya da SBS’ye yönelik çalışma zorunluluğunda olmaları sebebiyle ders dışı etkinliklere katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin müziksel ortamlarını öğrenmeye yönelik sorular ve analizleri

Sorular	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Müzik derslerini müzik sınıfında yapıyorsunuz	973	43,1	1287	56,9	2260	100
Müzik dersi yaptığımız sınıfta ses yalıtımı var	482	21,5	1765	78,5	2247	100
Müzik dersi yaptığımız sınıfta ısınma sorunu var	236	10,3	2056	89,7	2292	100
Müzik dersi yaptığımız sınıfta aydınlatma sorunu var	147	6,4	2139	93,6	2286	100
Müzik dersi yaptığımız sınıfta müzik tahtası var	564	24,7	1715	75,3	2279	100
Müzik dersi yaptığımız sınıfta kolçaklı sandalye kullanıyoruz	131	5,9	2081	94,1	2212	100
Müzik dersini müzik branş öğretmeni ile yapıyoruz	1947	87,2	285	12,8	2232	100
Müzik derslerinde öğretmenimiz müzik aleti/aletleri kullanıyor	1934	84,8	348	15,2	2282	100
Müzik dersinde öğretmenimiz görsel-işitsel araç gereçleri kullanıyor	904	39,7	1375	60,3	2279	100
Müzik derslerinde biz müzik aleti/aletleri kullanıyoruz	1464	64,0	825	36,0	2289	100

Sorular	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Müzik dersi çalışma kitabını ders sırasında uyguluyoruz	1859	81,8	413	18,2	2272	100
Müzik dersi çalışma kitabını ev ödevi olarak uyguluyoruz	1230	53,9	1050	46,1	2280	100
Müzik dersinde kullandığımız müzik aleti/aletleri haricinde herhangi bir müzik aleti çalışıyorum	456	20,0	1826	80,0	2282	100
Şimdiye kadar müzik dersine yönelik olarak herhangi bir sosyal kulüpte yer aldım	696	30,6	1580	69,4	2276	100
Okul içinde ya da okul dışında herhangi bir müziksel faaliyette (koro, orkestra, solo vb.) yer aldım	616	26,9	1675	73,1	2291	100
Okuldaki müzik dersi haricinde herhangi bir müzik dersi aldım	210	9,2	2077	90,8	2287	100
Evimizde müzik aleti/aletleri var	1056	46,2	1230	53,8	2286	100
Birlikte yaşadığım aile fertlerinden müzikle uğraşan var	249	10,9	2031	89,1	2280	100
Yakın çevremde müzikle uğraşan var	654	29,0	1602	71,0	2256	100
Evde müziksel faaliyetlerde bulunmama izin veriliyor	1924	84,5	352	15,5	2276	100

2.3. Öğrencilerin Müzik Dersine Yönelik Görüşlerini Öğrenmeye İlişkin Bulgular

Öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerini öğrenmeye ilişkin sorulardan elde edilen sonuçların yer aldığı Tablo 6 incelendiğinde; öğrencilerin müzik dersini gerekli ve eğlenceli bir ders olarak gördüğü (N=1010, %44,4; N=1368, %61), bunun yanı sıra müzik dersinin haftada bir ders saati olmasını yetersiz bulduğu (N=1240, %54,4) ortaya çıkmıştır. Ancak öğrencilerin çoğunluğunun müzik branşını meslek olarak seçmeyi düşünmediği (N=1361, %60,6) müzik dersini diğer derslere (Türkçe, Matematik, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Yabancı Dil vb.) göre önemsiz bir ders olarak gördüğü (N=1678, %76,2) sonucu da ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin ders sıralamasında SBS’de temel alınan diğer branş derslerini müzik dersinden daha önemli bir ders olarak belirtmesindeki ve müziği meslek olarak seçmeyi düşünmemesindeki nedenlerin, büyük bir çoğunlukla SBS kaygısından kaynaklandığı görülmektedir. Ayrıca daha derinlikli olarak düşünülürse; öğrencilerin bu eğilimlerinin estetik eğitimi ve anlayışı ile ilişkilendirildiğinde daha alınacak çok yol olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin %60,9’u (N=1374) şarkı söylemeye, %66,4’ü (N=1488) çalgı çalmaya, %65,8’i (N=1465) ise müzik dinlemeye yönelik etkinliklerin yapılmasını istediğini belirtirken; %49,5’i (N=1120) müzik kültürü edinmeye ve müziksel yaratıcılığa yönelik etkinliklerin yapılmasını istediğini belirtmiştir (Bkz. Tablo 6). Böylece yaklaşık üç yıldır uygulamada olan müzik dersi öğretim programının “dinleme-söyleme-çalma, müziksel algı ve bilgilenme, müzik kültürü ve müzikte yaratıcılık” öğrenme alanları açısından öğrenciler tarafından benimsendiği ancak elde edilen veriler doğrultusunda “dinleme-söyleme-çalma” ve “müzikte yaratıcılık” gibi uygulamaya dayalı etkinliklerin öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği söylenebilir.

Tablo 6. Öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerini öğrenmeye yönelik sorular ve analizleri

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Müzik dersinin diğer derslere göre önemli olduğunu düşünüyorum	583	26,5	1095	49,7	327	14,8	118	5,4	80	3,6	2203	100
Müzik dersi gerekli bir dersdir	352	15,5	245	10,8	667	29,3	553	24,3	457	20,1	2274	100
Müzik dersinin haftada bir ders olması yeterlidir	759	33,6	481	21,3	290	12,8	316	14,0	415	18,3	2261	100
Müzik dersi eğlenceli bir dirdir	394	17,5	164	7,3	318	14,2	477	21,3	891	39,7	2244	100
Müzik branşını meslek olarak seçeceğim	930	41,4	431	19,2	505	22,4	153	6,8	229	10,2	2248	100
Müzik dersinde şarkı söyleme etkinliklerinin yapılmasını isterim	354	15,7	212	9,4	315	14,0	527	23,3	847	37,6	2255	100
Müzik dersinde çalgı çalmaya yönelik etkinliklerin yapılmasını isterim	315	14,0	173	7,7	267	11,9	529	23,6	959	42,8	2243	100
Müzik dersinde müzik dinlemeye yönelik etkinliklerin yapılmasını isterim	289	13,4	144	6,5	317	14,3	544	24,4	921	41,4	2215	100
Müzik dersinde müziksel kültür edinmeye yönelik etkinliklerin yapılmasını isterim	316	14,1	244	10,8	572	25,4	578	25,7	539	24,0	2249	100
Müzik dersinde müziksel yaratıcılığa yönelik etkinliklerin yapılmasını isterim	417	19,3	229	10,2	477	21,0	470	20,7	654	28,8	2267	100

2.4. Anket Soruları İle Oluşturulan Alt Gruplara İlişkin Bulgular

Girişte belirtilen 6 alt grup (müzik dersine yönelik görüşler, aile içindeki müziksel ortam, sınıfın fiziki yapılanması, dersin etkin işlenmesi, ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım ve programda yer alan öğrenme alanları) çalışmanın bu kısmında *faktör* olarak adlandırılmıştır. Bu faktörler bağlamında kız ve erkek öğrencilerin görüşlerinin farklı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre tüm faktörlerde kız ve erkek öğrencilerin görüşleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (Bkz. Tablo 7).

Tablo 7. Cinsiyete göre t-testi sonuçlar

Faktörler	Kız (N=1108)	Erkek (N=1163)	t	p
Müzik dersine yönelik görüşler	11,78±,11	11,29±,11	3,100	,002
Aile içinde müziksel ortam olması	1,79±,03	1,60±,03	4,687	,000
Sınıfın fiziki yapılanması	,94±,03	1,08±,03	-3,432	,001
Dersin etkin işlenmesi	4,15±,04	4,02±,04	2,016	,044
Ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım	,97±,03	,76±,03	4,933	,000
Programda yer alan öğrenme alanları	21,46±,19	19,82±,19	6,188	,000

Faktörler arası korelasyona ait bulguların yer aldığı Tablo 8 incelendiğinde ise sınıf içi fiziksel yapılanma ile öğrencilerin müzik dersine ilişkin olumlu görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak öğrencilerin müzik dersine ilişkin olumlu görüşleri ile aile içindeki müziksel ortam arasında ($r=0,10$; $p<0,01$), müzik dersinin etkin işlenmesi arasında ($r=0,10$; $p<0,01$) ve ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım arasında ($r=0,18$; $p<0,01$) aynı yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Ayrıca programda yer alan öğrenme alanları ile öğrencilerin müzik dersine ilişkin olumlu görüşleri arasında da aynı yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,46$, $p<0,01$). Bu ilişki aynı zamanda öğrencilerin müzik dersine ait görüşlerinde en güçlü ilişkidir.

Tablo 8. Faktörlere ait korelasyonlar

Faktörler	Müzik dersine yönelik görüşler	Aile içinde müziksel ortam olması	Sınıfın fiziki yapılanması	Dersin etkin işlenmesi	Ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım
Aile içinde müziksel ortam olması	,10**				
Sınıfın fiziki yapılanması	-,00	,05*			
Dersin etkin işlenmesi	,10**	,21**	,13**		
Ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım	,18**	,27**	,20**	,07**	
Programda yer alan öğrenme alanları	,46**	,09**	-,06**	,14**	,09**

* $p<0,05$ ve ** $p<0,01$

Öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerini açıklamada aile içindeki müziksel ortamın, sınıfın fiziksel yapılanmasının, müzik dersinin etkin işlenmesinin, öğrencilerin ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılımlarının ve programda yer alan öğrenme alanlarına ilişkin görüşlerinin etkin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla kurulan regresyon analizinin ise genel olarak anlamlı olduğu ($F=139,046$; $p<0,000$) görülmektedir. Ayrıca standardize edilmiş beta katsayılarına bakıldığında ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım değişkeni ile programda yer alan öğrenme alanlarına ait görüşlerin istatistiksel olarak %1 anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerini açıklamada ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılımın ve programda yer alan öğrenme alanlarına ilişkin görüşlerin etkin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu iki değişken arasında programda yer alan öğrenme alanlarına ilişkin görüşlerin öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerini açıklamada daha etkin bir değişken olduğu standardize edilmiş beta katsayısından elde edilmiştir. Öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerindeki toplam değişimin %23'ü ele alınan bağımsız değişkenler tarafından açıklanmıştır. Diğer bir ifade ile bu faktörler değişkenliğin %23'ünü açıklamıştır (Bkz. Tablo 9).

Tablo 9. Regresyon analizi sonuçları

Faktörler	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.	F	R ²
Aile içinde müziksel ortam olması	,024	1,233	,218	139,046 $p<0,000$	0,23
Sınıfın fiziki yapılanması	-,006	-,340	,734		
Dersin etkin işlenmesi	,021	1,097	,273		
Ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım	,133	6,831	,000		
Programda yer alan öğrenme alanları	,445	23,821	,000		

3. Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin okuldaki müzik derslerine yönelik düşüncelerinde çevresel değişkenlerin etkisini ve öğrenme-öğretme sürecinde temel alınan öğrenci merkezli eğitim anlayışının ve aktif öğrenme yöntemlerinin uygulamada nasıl algılandığını ortaya koyabilmek için 8. sınıf düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak yapılan anket çalışması ile ulaşılabilen 2303 öğrencinin yanıtları incelenerek, aşağıdaki çıkarımlarda bulunulmuştur.

Ankete katılan öğrencilerin genel yapısı incelendiğinde; Türkiye'deki eğitim sistemi içerisinde öğrencilerin orta öğretim kurumlarına devam edebilmesi için katılması gereken SBS'den aldıkları puanların dağılımında öğrencilerin %61'lik kısmının 301 ile 500 puan aralığında SBS puanına sahip olduğu dolayısıyla grubun akademik açıdan başarısının orta ve ortanın üstü düzeyde olduğu söylenebilir. Anne ve babalarının eğitim düzeyleri açısından bakıldığında ise annelerin %63'ünün, babaların ise %46'sının ilköğretim mezunu olduğu ortaya çıkmıştır. Anne ve babalarının bir işte çalışıp çalışmadığına bakıldığında ise annelerin %83'ünün çalışmadığı, babaların %90'ının çalıştığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla grubun ebeveynlerinin eğitim düzeyinin düşük olduğu ve büyük bir çoğunlukla babalarının çalıştığı görülmektedir.

Öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerinin alındığı bu çalışmada müzik dersine yönelik görüşler cinsiyet değişkenine göre ele alındığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran müzik dersine karşı daha olumlu görüşlere sahip olduğu, müzik derslerinde daha etkin olduğu, ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılım oranının daha fazla olduğu ve belirtilen öğrenme alanlarına yönelik etkinliklerin uygulanmasını daha çok istediği ortaya çıkmıştır.

Faktörler arası ilişkiye göre müzik dersinin etkin işlenmesini isteyen, aile içinde müziksel bir ortama sahip olan, ders dışı müzik faaliyetlerine gönüllü katılan ve programda yer alan öğrenme alanlarının uygulanmasını isteyen öğrencilerin müzik dersine karşı olumlu görüşleri olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak sınıf içindeki fiziksel yapılanma ile öğrenci görüşleri arasında bir ilişki olmaması fiziksel yapılanma kapsamında ele alınan sınıf içi ısınma ve aydınlatma durumunun, müzik tahtası ve ses yalıtımının olup olmamasının, sınıf mevcudu ve sınıfta kullanılan sıraların öğrencilerin müzik dersine karşı olumlu görüşler geliştirmesi ile ilgili olmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Anket uygulamasının yapıldığı okulların öğretimin niteliğini ve başarısını doğrudan etkileyen çevresel faktörler (sınıfın aydınlanması, ısınması, öğrenci sayısına uygun alan ve hacimde olması, konuların gerektirdiği araç ve gereçlerle kaynakların yeterince sağlanması vb.) açısından yetersiz olmasına karşın bunun öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerinde etkili olmaması düşündürücüdür. Bu sonuca göre yetersiz olan öğrenme ortamlarının öğretmenler tarafından, okulun fiziki imkânları ve yapılanması ölçüsünde verimli ders yapılabilecek şekilde düzenlenmiş olabileceği ihtimali düşünülmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin müzik dersine yönelik olarak düzenlenmiş sınıfları görmedikleri ve böyle sınıflarda müzik dersi yapmadıkları düşünülecek olursa, bu tarz sınıflardaki müzik dersinin niteliği hakkında fikir sahibi olmadıkları söylenebilir. Dolayısıyla müzik dersi yapılan sınıflarda müzik dersine yönelik eksikliklerin bulunmasının öğrenciler için sorun teşkil etmediği sonucu çıkarılabilir.

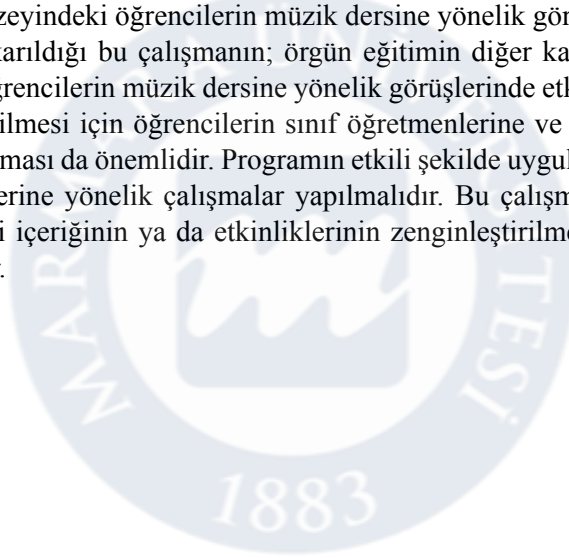
Sonuç olarak aile, sınıf ortamı ve öğretim programı değişkenleri açısından ilköğretim 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin müzik dersine bakış açılarının nasıl şekillendiği probleminden hareketle; öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerinde aile içindeki müziksel ortamın, müzik dersinin etkin işlenmesinin, öğrencilerin ders dışı müziksel faaliyetlere katılmasının ve programda yer alan öğrenme alanlarının etkili ve yönlendirici olduğu görülmektedir.

Açık uçlu sorularda bazı öğrenciler SBS’ye hazırlık çalışmalarından dolayı ders dışı etkinliklere katılmak istediği halde katılamadığını, ev ortamında müziksel faaliyette bulunmasına izin verilmediğini belirtmiştir. Ancak “Platon, müziğin eğlenceden ibaret olmadığını, ruhani bir boyutunun olduğunu söylemiştir. Platon’a göre müzik, insan ruhunu sakinleştiren, dinginleştiren bir sanattır. (...) Müzik eğitiminin insanı yücelttiğini ve düzeni sağladığını savunur” (Yıldırım- Koç, 2008: 32). Ayrıca Atatürk’ün müziğin gerekliliği ile ilgili olarak 14 Ekim 1925’te İzmir Kız İlköğretmen Okulu’nda öğrencilerle görüşürken sorulan “Hayatta musiki lazım mıdır” sorusuna karşılık söylediği “Hayatta musiki lazım değildir. Çünkü hayat musikidir. Musiki ile alakası olmayan mahlûkat insan değildir. Eğer mevzuu bahs olan hayat insan hayatı ise, musiki behemehâl vardır. Musikisiz hayat zaten mevcut olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, süruru ve her şeyidir. Yalnız musikinin nev’i şayan-ı mütalaadır.” sözleri de müziğin ne denli gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Müziğin işlevleri düşünüldüğünde; öğrencilerin müziksel faaliyetlerde bulunmaları, SBS başarılarını olumlu yönde etkileyebileceği için haftalık müzik dersi ders saatinin arttırılması ve okullarda ders dışı müziksel etkinliklerin yapılmasının gerekli olduğu ayrıca müziksel etkiliklerin öğrencilerin akademik başarısını olumlu yönde etkileyebileceği konusunda ailelerinin bilgilendirilmesi gerektiği ve buna yönelik seminer vb. çalışmaların yapılması, hatta ders dışı müziksel faaliyetlere öğrenciler

ile birlikte velilerinin de katılımının sağlanması önerilebilir. Ayrıca öğrencilerin müziğe ilgilerinin ve dolaylı olarak kendilerine olan güvenlerinin arttırılabilmesi için; yapılan çalışmaların sergilenmesi de önemlidir. Dolayısıyla okullarda konser vb. faaliyetlerin yapılması ve öğrencilerin bu faaliyetlerde görevlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bunun dışında programda yer alan kazanımlara yönelik etkinliklerin öğretmenler tarafından sağlanacak ya da öğrencilerle birlikte oluşturulabilecek çeşitli materyaller ile zenginleştirilmesi, derslerde öğretmen ve öğrenci tarafından çalgı kullanılması ve müzik dersliğinin oluşturulması ya da sınıfın müzik dersine yönelik olarak düzenlenmesi de öğrencilerin müzik dersine karşı ilgilerini arttıracığı için önemlidir.

İlköğretim 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerinde çeşitli değişkenlerin etkisinin ortaya çıkarıldığı bu çalışmanın; örgün eğitimin diğer kademelerinde de yapılması önerilmektedir. Ayrıca öğrencilerin müzik dersine yönelik görüşlerinde etkisi olabilecek diğer değişkenlerin ortaya çıkarılabilmesi için öğrencilerin sınıf öğretmenlerine ve okul idarecilerine yönelik benzer çalışmaların yapılması da önemlidir. Programın etkili şekilde uygulanabilirliğinin anlaşılması için de öğretmen görüşlerine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalardan elde edilecek sonuçlara göre müzik dersi içeriğinin ya da etkinliklerinin zenginleştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

KAYNAKLAR

- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları Öğretimde Planlama Uygulama*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 10. Basım, Ankara: Pegem Akademi.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Özkan, S. (2008). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Nobel Basımevi.
- Özgül, İ. (2002). *Müzik Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar İlkeler Yaklaşımlar ve Türkiye’deki Durum*. Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Yıldırım, V. ve Koç, T. (2008). *Müzik Felsefesine Giriş*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Yıldız, G. (2000). *İlköğretimde Müzik Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ